

**Výzva za zachovanie pešej zóny
medzi SND a Nábrežím M. R. Štefánika**

PREZENTÁCIA

Podporovatelia Výzvy za zachovanie pešej zóny medzi SND a Nábrežím M. R. Štefánika:

Ján Bahna, architekt; **Peter Bauer**, architekt; **Ján Budaj**, politik; **Dana Čahojová**, komunálna politička, iniciatíva Naša Bratislava; **Pavol Demeš**, analytik a aktivista; **Patrik Guldán**, historik; **Juraj Hrabko**, publicista; **Martin Huba**, herec; **Mikuláš Huba**, ekológ; **Vladimír Husák**, architekt; **Jarmila Husenicová**, architektka; **Pavol Imrich**, odborník na autorské právo; **Sabina Jankovičová**, historička umenia; **Dušan Jamrich**, herec; **Braňo Kaliský**, architekt; **Milan Kňazko**, herec; **Ingrid Konrad**, architektka; **Ladislav Kováč**, vedec; **Stanislav Krajči**, výtvarník, platforma Stojíme pri kultúre; **Ondrej Kramár**, architekt; **Alexandra Kusá**, historička umenia a architektúry; **Martin Leginus**, dirigent; **Jakub Lipták**, aktivista, iniciatíva Ľudská mierka; **Jozef Lupták**, hudobník; **Peter Mikuláš**, koncertný umelec; **Roman Polák**, režisér; **Anton Popovič**, hudobník, aktivista; **Adrian Rajter**, muzikológ; **Rudo Sikora**, výtvarník; **Ronald Šebesta**, hudobník; **Ľuboš Šrámek**, hudobník; **Juraj Štern**, pedagóg, rektor Paneurópskej vysokej školy; **Ľubica Trubíniová**, enviromentálna aktivistka; **Martin Valihora**, hudobník; **Nina Vidovencová**, teoretička umenia, platforma Stojíme pri kultúre; **Fedor Zverko**, dopravný inžinier; **Peter Žalman**, architekt;

Ing. arch. MICHAL BOGÁR

Urbanistická koncepcia územia

v okolí Slovenského národného divadla

Fungujúca a kultivovaná mestská oblasť

v súlade s pôvodným územným plánom.

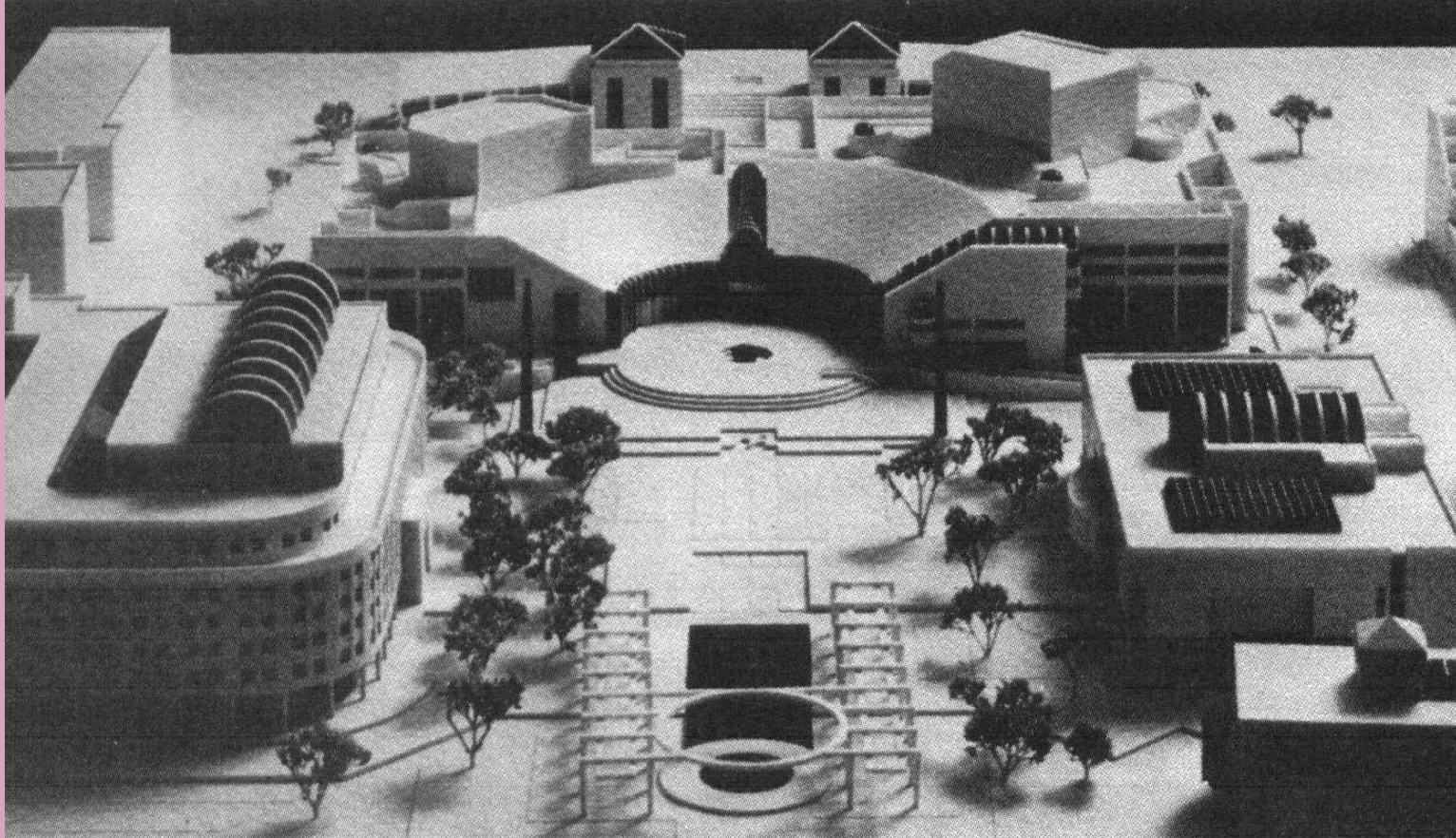
Hodnota verejného priestoru

Imageability (Kevin Lynch, americký urbanista a teoretik)

**Dôležitý fenomén v pomenovaní kvality mestského prostredia,
pri stupni jeho oblúbenosti a orientácii v danom priestore.**

**Plán zóny v okolí novostavby
Slovenského národného divadla,
osemdesiate roky 20. storočia,
Architekti Bauer, Kusý, Paňák.
Archív BKPŠ**

**Model zóny s novostavbou SND, osemdesiate roky 20. storočia,
Architekti Bauer, Kusý, Paňák. Archív BKPS**

Priečelie novej budovy SND (Pribinova), Architekti Bauer, Kusý, Paňák. Archív BKPŠ

Zóna Pribinova

- ústredné námestie prepojené s dunajskou promenádou
- ucelená pešia zóna
- vybavená množstvom služieb a obchodov
- dostupná pešími trasami aj linkami MHD
- segregovaná doprava

Jeden z mála bratislavských mestských priestorov,
ktorý je **dokončený**.

Hodnoty tohto územia spočívajú v jeho komplexnosti.

Bulvár Périphérique

Električka prechádza cez Parc de La Vilette, v blízkosti novej parížskej filharmónie od architekta Jeana Nouvela. Pred objektom filharmónie sa nachádza námestie a viaceré pešie trasy, ktoré spájajú filharmóniu so susedným hudobným centrom Cité de la Musique.

Zónu trasa električky nepretína, ale ju obsluhuje z bočnej strany, tak ako aj ostatné druhy dopravy. Rešpektuje pritom urbanistickú koncepciu celej zóny Parc La Villette, ktorú vytvoril architekt Bernard Tchumi v roku 1982.

**Parížska filharmónia a
námestie s pešou
zónou, architekt Jean
Nouvel, 2017**

**Parížska filharmónia a
námestie s pešou
zónou, architekt Jean
Nouvel, 2017**

Zóna Pribinova a zóna La Villette

Podobne ako v prípade zóny Pribinova obklopujúcej bratislavskú novostavbu SND, aj v parížskej štvrti La Villette, tvorcovia všetkých architektúr, ako aj projektanti dopravného riešenia, ktorí vstúpili doteraz do týchto zón, rešpektovali ich pôvodný urbanistický návrh.

Obe tieto mestské štvrte disponujú vysokou mierou Imageability.

Hodnoty vs. dáta

Hodnoty a kvality mestského prostredia sa nedajú stanoviť len dátami. Pri už existujúcej a komplexne vybudovanej mestskej štvrti je dôležité aj rešpektovanie kultúrnej kontinuity tohto prostredia.

Pri Zóne Pribinova máme dočinenia s urbanistickými hodnotami výnimočnej mestskej štvrte s dobre fungujúcou a kvalitnou pešou zónou.

Požiadavky dopravnej obslužnosti je potrebné vyriešiť tak, aby boli zachované existujúce hodnoty už vybudovaného prostredia.

Ing. arch. MICHAL BOGÁR / komentár Aktuality.sk:

Rešpektujme hodnoty pešej zóny pred budovou národného divadla

<https://www.aktuality.sk/clanok/800370/nazor-respektujme-hodnoty-pesej-zony-pred-budovou-narodneho-divadla/>

Ing.arch. PETER BAUER

spoluautor projektu novostavby SND

spoluautor architektonicko-urbanistického riešenia zóny Pribinova

Organizmus verejného priestoru
od nového SND až po DUNAJ tvorí:

A

**verejný priestor, ktorý vznikol odobratím
hmoty z budovy SND**

B

samotné námestie so zhromažďovacou funkciou

C

nábrežná promenáda

D

breh rieky Dunaj

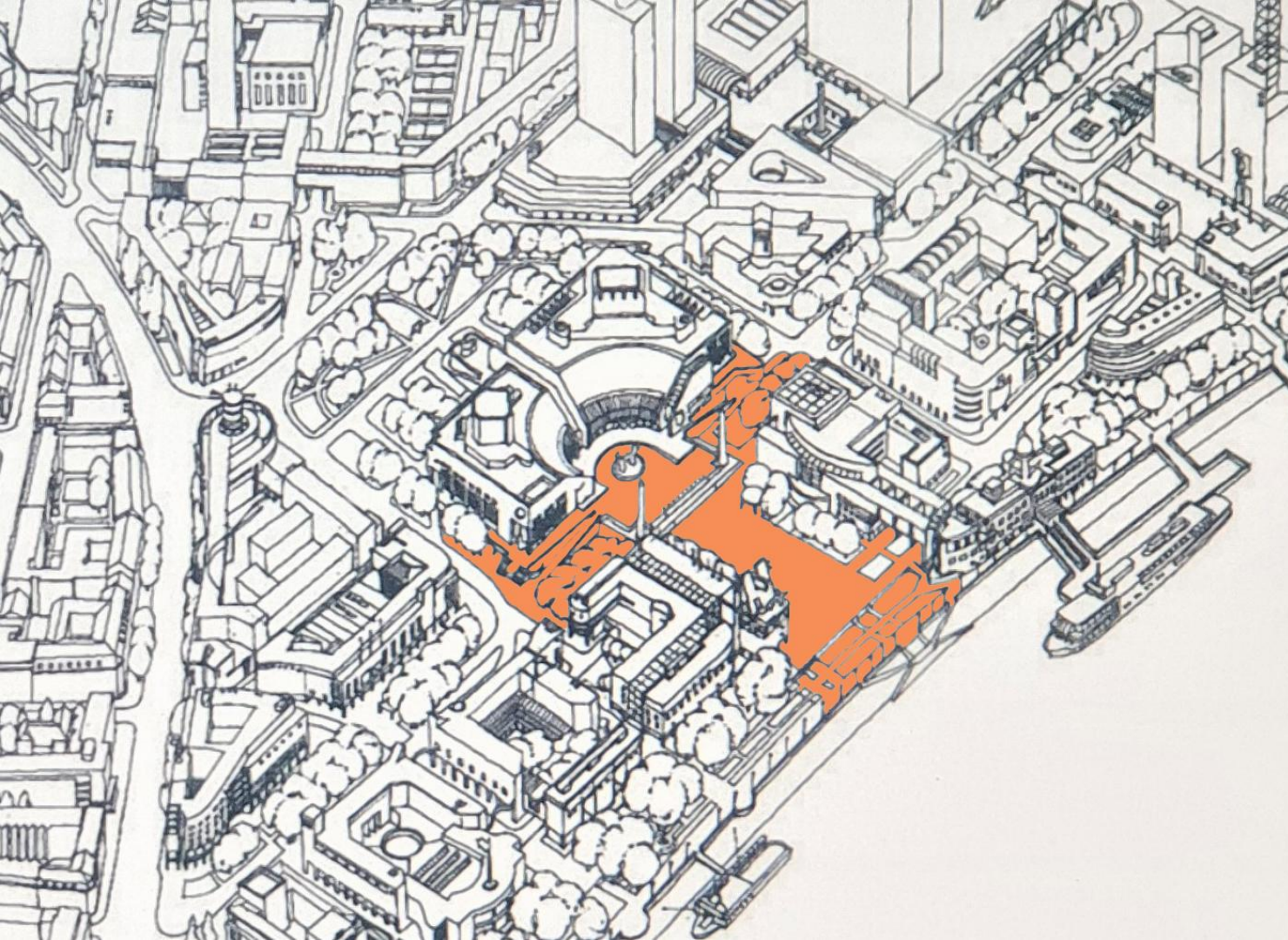

Verejný priestor pešej zóny s pobytovou funkciou vznikol na základe verejnej architektonicko-urbanistickej súťaže, zadaných občianskymi potrebami.

Verejný priestor pešej zóny pred SND vznikol prostredníctvom významných štátnych investícií.

Spojenie štátnych a súkromných zámerov a investícií umožnilo vznik multifunkčného, mestotvorného verejného priestoru, ktorý nemá v hlavnom meste obdobu.

Podmienkou funkčnosti architektonicko-urbanistického riešenia je zachovanie pešej zóny.

**Plán zóny
v okolí novostavby
Slovenského
národného divadla,
osemdesiate roky 20.
storočia, Architekti
Bauer, Kusý, Paňák.
Archív BKPS**

Umiestnenie električkovej trate do tohto organizmu likviduje zámer aj funkčnosť tejto pešej zóny.

Pôvodná plocha námestia by sa tak rozdelila na dve časti.
Priamo pred vstupom do divadla by vznikla trvalá dopravná bariéra.

Koľajisko, trakčné stĺpy a trakčné vedenia
by zaplnili priestor pred SND, ktorý nebude môcť byť inak využiteľný.

Súčasne by došlo k obmedzeniu, či likvidácii
funkčných priestorov SND pod povrchom.

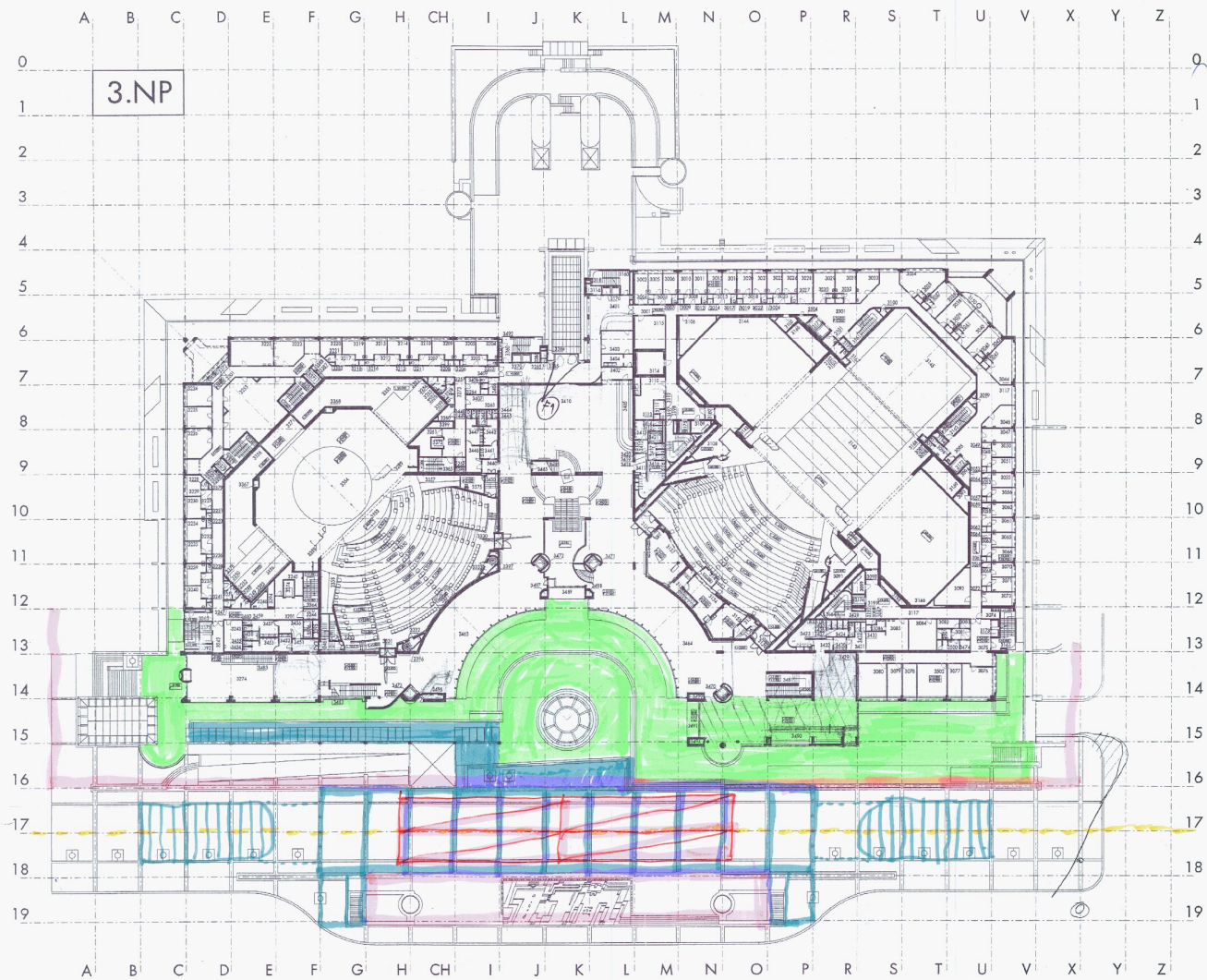

3.NP

0

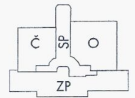
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19

JAD

M	2
PK	K
4	2
4	2
4	2
4	2

a

b

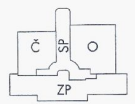
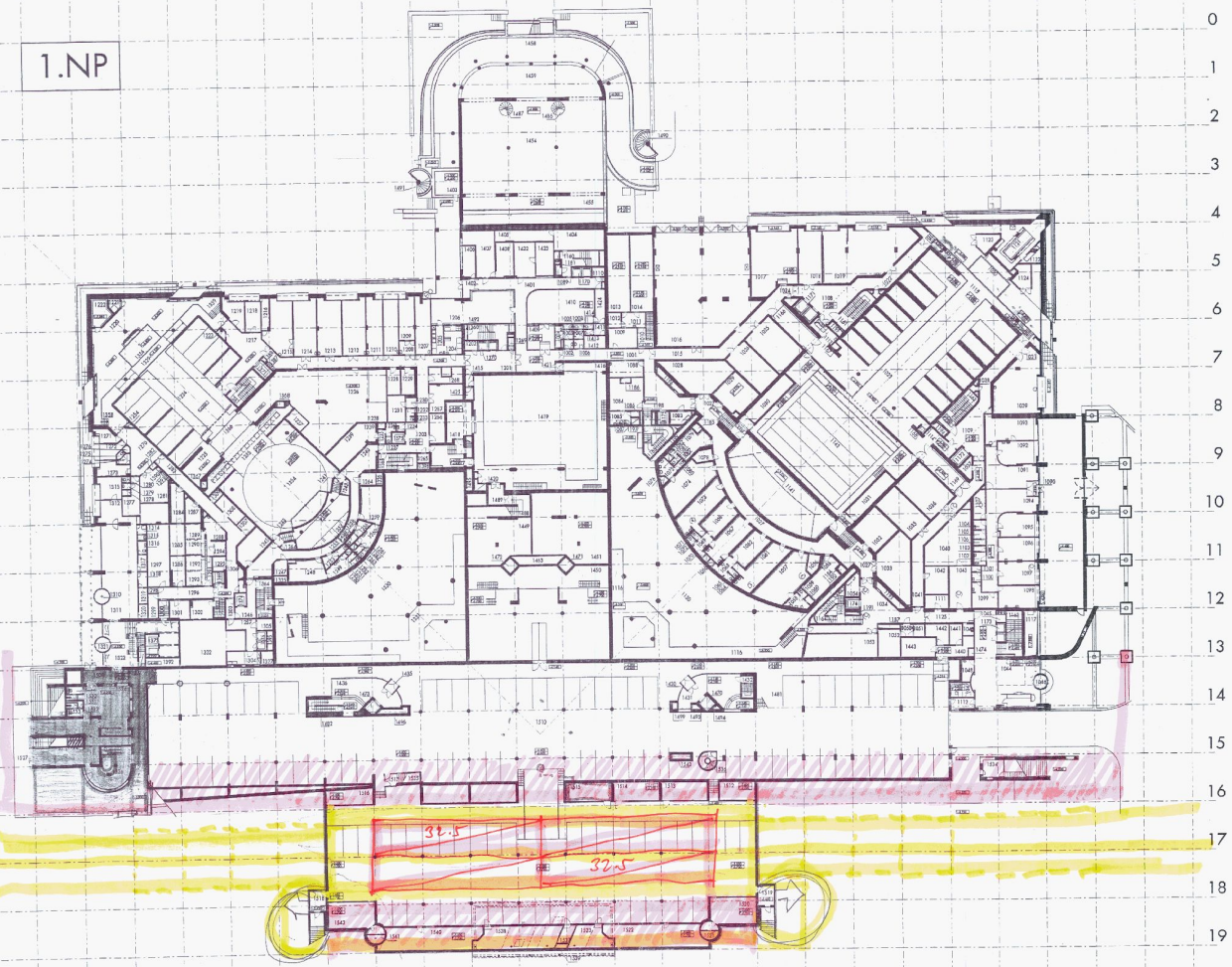
ARCHITEKTI
BKPS
1994.8.17. A.
BRATISLAVA
ABDO TANAWSKA 61

PÓDORYS 3.NP

A B C D E F G H CH I J K L M N O P R S T U V X Y Z

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19

1.NP

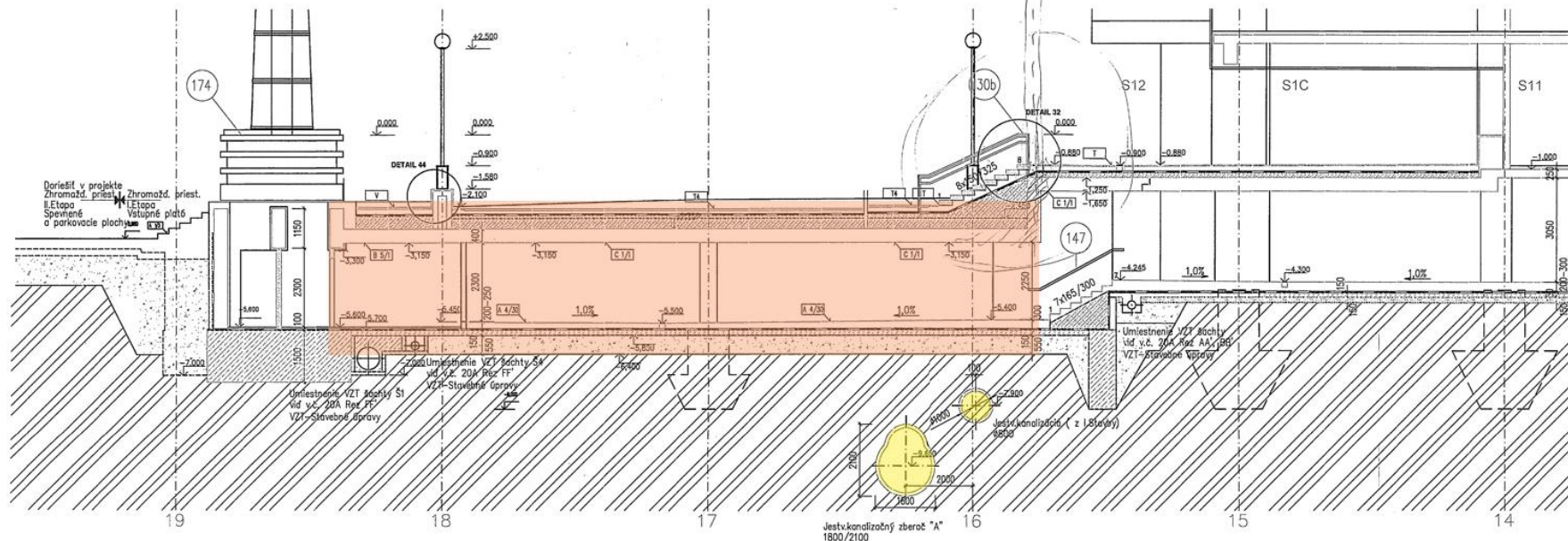

ARCHITEKT
B K P S
 0002 & P.Š.
 BRATISLAVA
 800 01 TRNÁVSKÁ 61

PŮDORYS 1.NP

A B C D E F G H CH I J K L M N O P R S T U V X Y Z

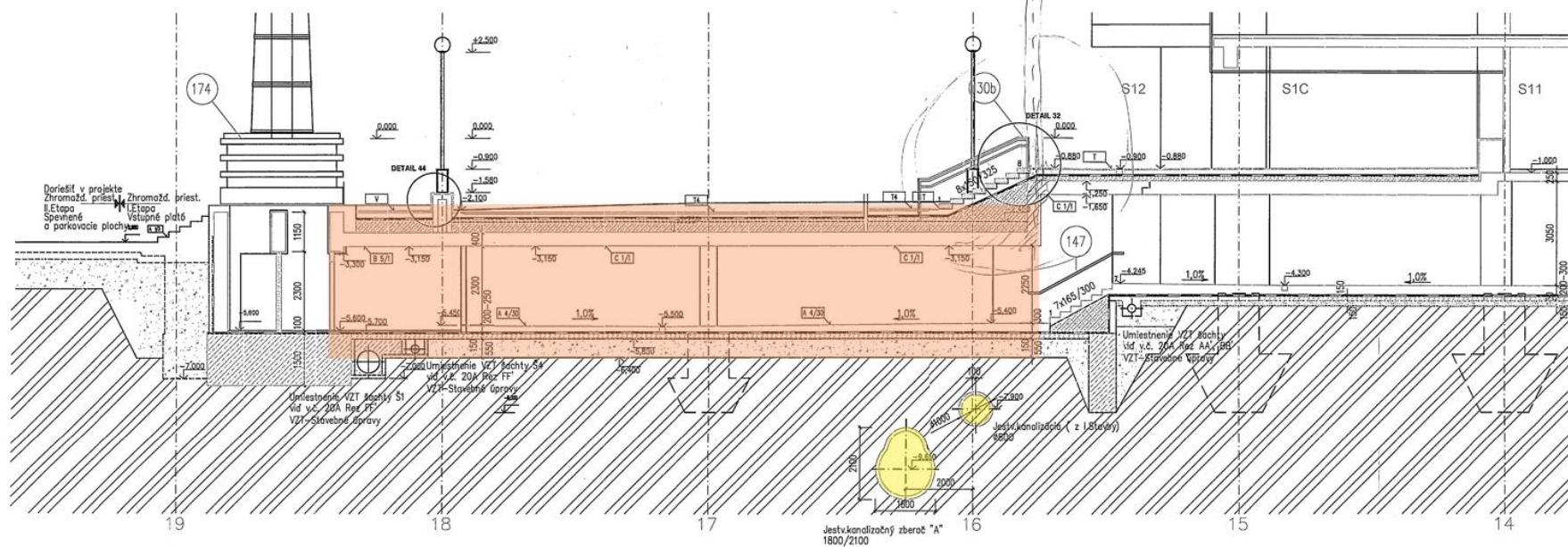
Rez E - E Moduly 16 19, F O: Kanalizačný zberač "A", divadelný zberač, kolektory a infraštruktúrne vedenia

Rez E-E?

Základová doska je popretkávaná VZT kanálmi, ktoré spájajú strojovňu chladu s dvoma vežami odvetrávania s funkciou vyústenia havarijného odvetrania. Pod vežami sa nachádzajú objemné ventilátory. Bez fungovania tohto bezpečnostného systému nie je prevádzka nového SND možná. Hmoty Opéry a Činohry SND sa sťahujú/rozširujú v režime leto-zima v rozsahu cca 7 cm.

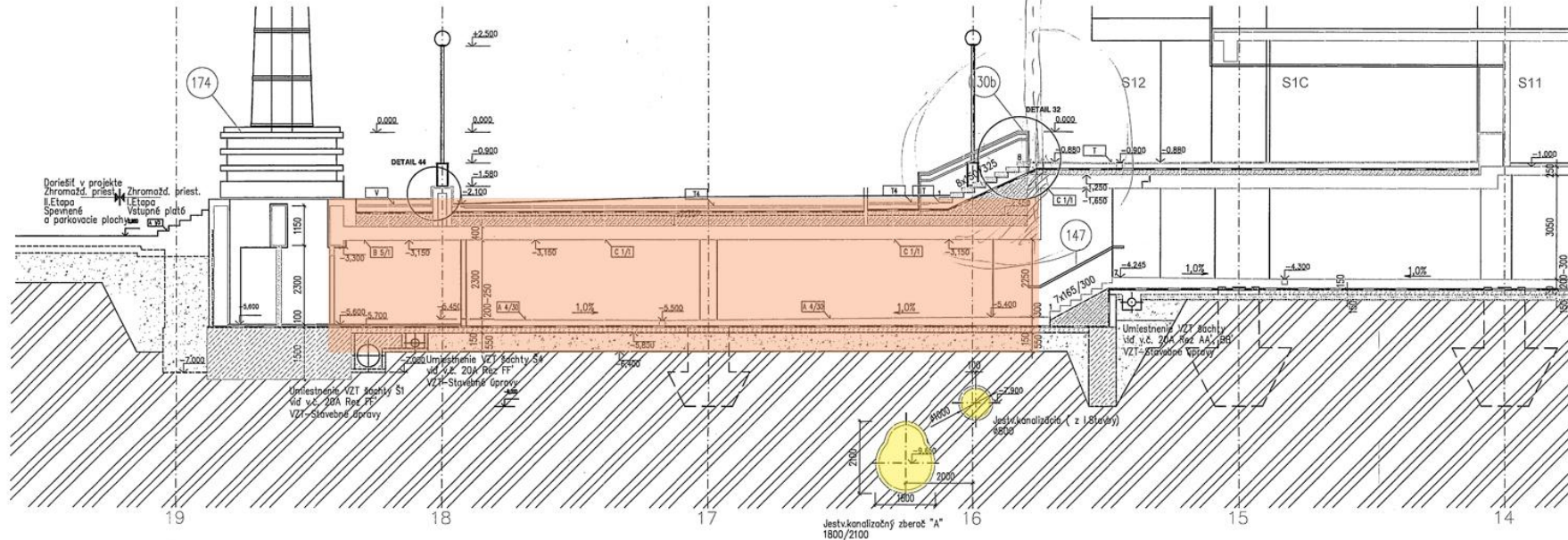
Rez E - E Moduly 16 19, F O: Kanalizačný zberač "A", divadelný zberač, kolektory a infraštruktúrne vedenia

Rez E-E?

Váha jednej elektrickej súpravy počíta viac ako 47 ton. V inkriminovanej zóne pred SND sa tak môžu dostať elektrickej súpravy o váhe viac ako 94 ton. Nezanedbateľné sú aj dynamické a vibračné účinky prechodu elektrickej súprav.

Rez E - E Moduly 16 19, F O: Kanalizačný zberač "A", divadelný zberač, kolektory a infraštruktúrne vedenia

Rez E-E?

Priestor pred novým SND je dimenzovaný na prítomnosť peších osôb. Dilatačná sústava ako aj priestor pred novým SND sú dimenzované na pešiu zónu. (Na tejto ploche platia obmedzenia prítomnosti aj pre hasičské súpravy.) Úprava konštrukcií na potrebnú nosnosť elektrických súprav si vyžiada veľmi náročné a nákladné stavebnotechnické riešenie, ktoré zásadne obmedzí (odstavi) prevádzku nového SND.

Pre zachovanie tohto unikátneho verejného, pobytového priestoru pred Slovenským národným divadlom je potrebné hľadať iné riešenia vedenia električkovej dopravy v Bratislave.

Ing.arch. BRANISLAV KALISKÝ

Urbanistická štúdia Zóna Pribinova - Juh
Zadávatel: HLAVNÉ MESTO SR BRATISLAVA
Spracovateľ: SOM+ReSpect s.r.o. DENDREA
Jún 2003

Plánovaná výsadba stromovej aleje na Pribinovaj ulici v okolí SND.

Prof. akad. arch. Ing. arch. JÁN BAHNA

História plánov trasovania električky pred novým SND

V roku 2017 predstavil pod názvom „Spojená Bratislava“ developer J&T REAL ESTATE (JTRE) plány vybudovať električkovú trať v pešej zóne pred novou budovou SND a po Pribinovej ulici.

Podporné dáta k tomuto trasovaniu električky boli vypracované spoločnosťou [Reming Consult a.s.](#)

Tento návrh bol v roku 2017 zo strany MK SR, vedenia SND a kultúrnej verejnosti jednoznačne odmietnutý.

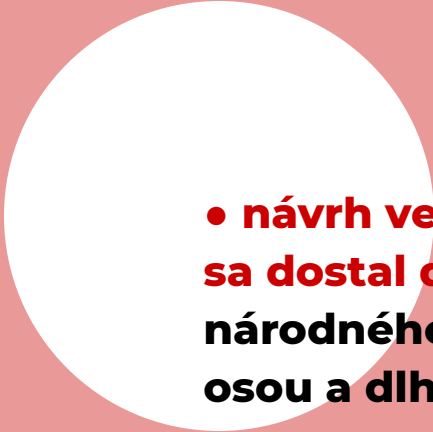
V septembri 2019 zverejnil magistrát hlavného mesta svoj plán vybudovať električkovú trať cez pešiu zónu pred novým SND.

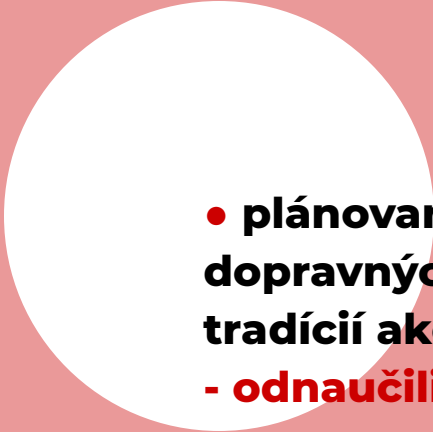
Išlo prakticky o totožný návrh, ktorý v roku 2017 prezentovalo J&T REAL ESTATE – vybudovať električkovú trať v pešej zóne medzi SND a Nábrežím M.R.Štefánika.

Podporné dáta k tomuto trasovaniu električky boli opäť vypracované spoločnosťou [Reming Consult a.s.](#)

Vedenie mesta súvislosť s projektom J&T REAL ESTATE odmieta.

- problém rozvoja električkovej trasy vo veľkých mestách je permanentný a súvisí s konceptom rozvoja mesta
- električkové trasy sa rozvíjajú živelne, podľa aktuálnych požiadaviek mesta v závislosti od financovania, či uprednostňovania určitých typov dopravy
- nové linky mali byť riešené podľa schváleného územného plánu
- problematika zohľadňovania zásadných trás rozvoja
- otázka prepojenia električky na autobusovú stanicu

-
- **návrh vedenia novej trasy** lineárne pozdĺž Eurovea **sa dostal do konfliktu** so vstupom do Slovenského národného divadla a riešením námestia i so Štefánikovou osou a dlhodobu plánovanými vonkajšími vzťahmi

-
- **plánovanie miest je univerzálny proces nielen technických, dopravných či ekonomických faktorov, ale aj kultúrno-historických tradícií ako aj autorských vzťahov a daností existujúceho prostredia**
- odnaučili sme sa rešpektovať autorský urbanizmus

-
- **otvorenosť konceptov rozvoja mesta a dodržiavanie (hlavne) urbanistickej kultúry na všetkých úrovniach prípravy je kľúčová**

Ing. arch. VLADIMÍR HUSÁK CSc.

Niektoré špecifiká génia loci Novej budovy Slovenského národného divadla a jeho divadelného námestia v Bratislave

Krajina

Lokalita poskytuje vzácne panoramatické výhľady, smerom na Podunajskú nížinu, zeleň Petržalky, dynamický tok Dunaja. V danom priestore je možné vnímať blízkosť historického jadra mesta s výhľadom na Bratislavský hrad, ako aj na panorámu Malých Karpát v pozadí divadla.

Divadlo s námestím je situované v historickej lokalite najvýznamnejších industriálnych podnikov z 19. – 20. storočia (Bratislavský prístav, Zimný prístav, rafinéria Apollo, textilky atd.), tieto vytvorili z Bratislavy významné mnohotvárne priemyselné mesto Strednej Európy.

Dodnes sa z nich zachoval Zimný prístav a významný pobrežný Sklad č.7, integrovaný do koncepcie námestia.

Niektoré špecifiká génia loci Novej budovy Slovenského národného divadla a jeho divadelného námestia v Bratislave

Architektúra

Koncept Novej budovy SND s operou a činohrou je takpovediac dvojdivadlo. Architektonický zámer situuje vyzdvihnuté vstupné foyer divadiel tak, aby nádvorie plynule klesalo do námestia a ďalej k Dunaju. Pod nádvorím ako aj pod priečnou osou sú situované dôležité hospodársko-prevádzkové priestory SND.

Podobné urbanistické kompozície so situovaním a prepojením reprezentačných divadelných budov s námestím a nábrežím sa nenachádzajú ani v európskych metropolách ako sú Viedeň, Praha, ani Miláno či Benátky. Koncept Novej budovy SND vytvára podmienky pre výnimočné kultúrno-spoločenské využitie.

Niektoré špecifiká génia loci Novej budovy Slovenského národného divadla a jeho divadelného námestia v Bratislave

Električka

Prejazdy električiek by rozrezali divadelné námestie. Horizont by vyplnili trakčné stĺpy a trakčné vedenia. Kvôli bezpečnosti návštevníkov by bolo potrebné doplniť priestory o bezpečnostné prvky, ktoré by zabraňovali kolízii dopravy s návštevníkmi (*pri skončení operných a divadelných predstavení naraz vychádza z budovy približne 1000 až 2000 návštevníkov*).

Takéto invazívne zásahy spôsobia narušenie jedinečnej harmónie reprezentačnej budovy národnej kultúry v prepojení s oddychovou promenádou na Dunajskom nábreží ako aj vizuálnych trajektórií, na Bratislavský hrad, na Petržalku a pod.

Niektoré špecifiká génia loci Novej budovy Slovenského národného divadla a jeho divadelného námestia v Bratislave

Električka

Reprezentačný verejný kultúrno-spoločenský priestor by bol v cca 5 minútových intervaloch zaťažovaný hlukom a vibráciami električiek. Túto skutočnosť potvrdzuje dlhotrvajúca prax z historickej budovy SND.

Ťažké dynamické telesá električiek by spôsobili narušenie prepojenia nádvoría SND s námestím. Vloženie ťažkých mostových konštrukcií pod povrch bude na úkor potrebných existujúcich priestorov a technických zariadení divadiel.

Neboli vyčíslené finančné nároky, ktoré by spôsobili zásahy do podzemia budovy SND a dôsledky trvania tohto zásahu.

Záver

Nová budova SND ako aj nákupné centrum električku nepotrebujú. Električková trať zdevaluje spoločenskú hodnotu priestoru pred divadlom v spojení s námestím, naruší obraz mesta a kvalitu unikátneho verejného priestoru.

Mgr. JAKUB LIPTÁK

iniciatíva Ľudská mierka

Komentár k variantu Dostojevského rad – Landererova

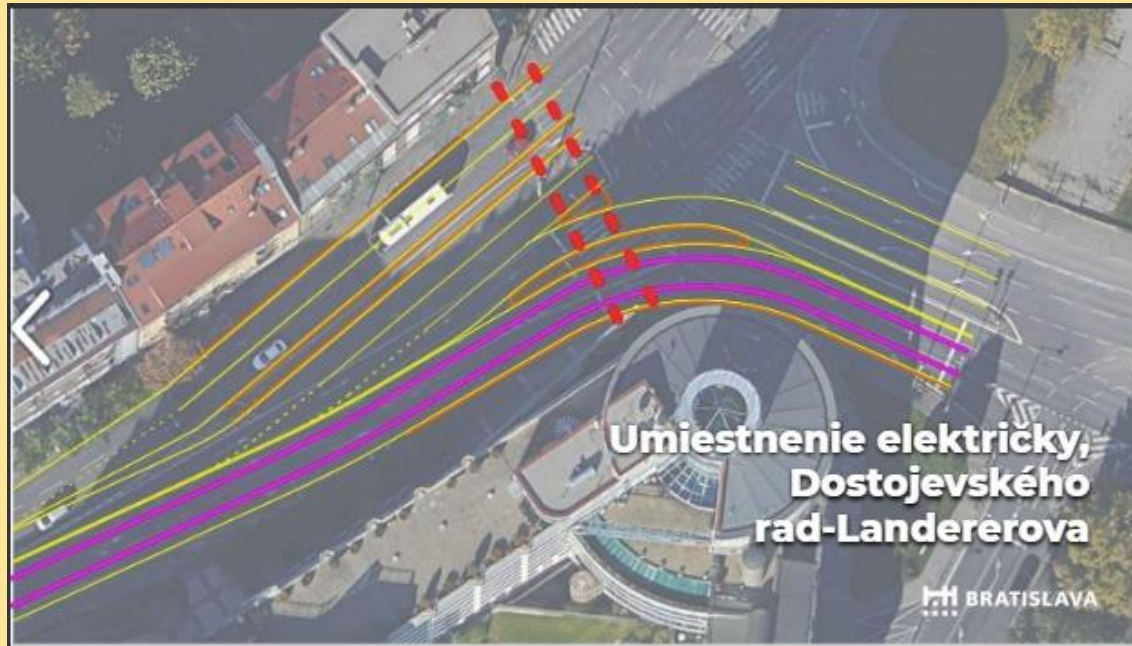

Tvrdenia magistrátu mesta Bratislava:

Dostojevského rad

Obmedzenie kapacity vnútorného dopravného okruhu

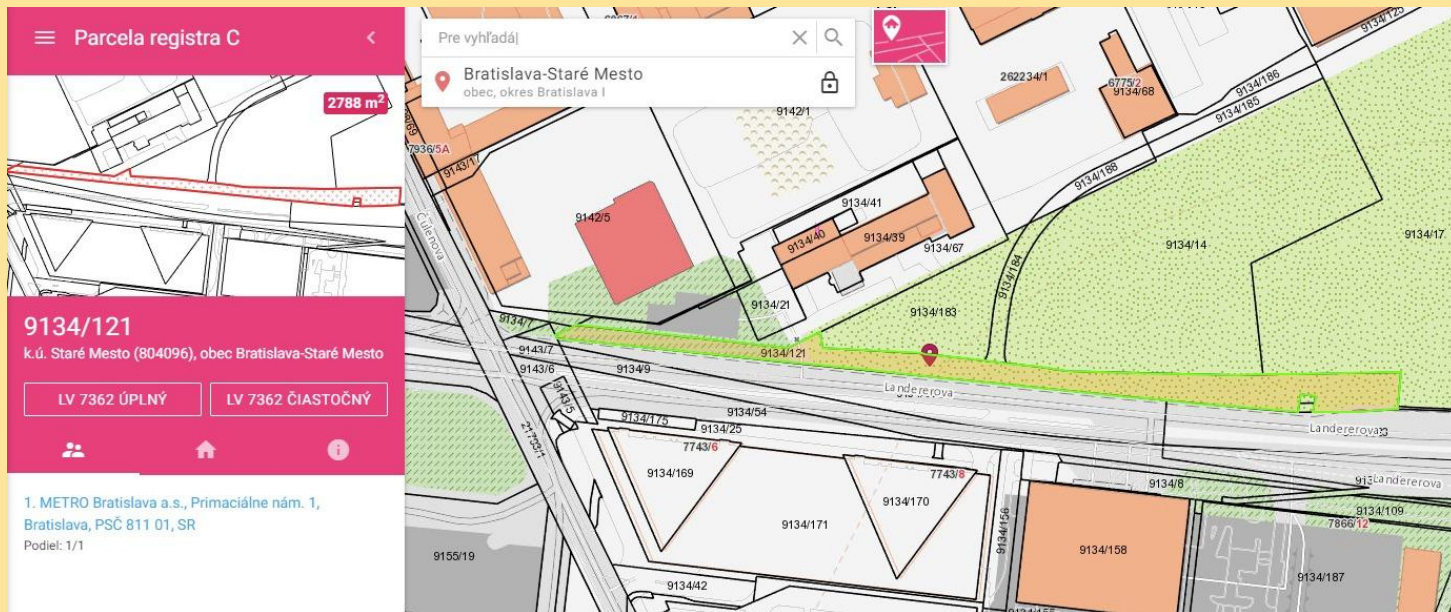
- Električková trať by mala negatívny dopad na jazdné doby nosných autobusových liniek, pretože by znemožnila vytvorenie bus pruhov

Pozn.: uvedený je citát z
prezentácie Magistrátu hl. m.
Bratislava k električke v zóne
„Nové centrum“.

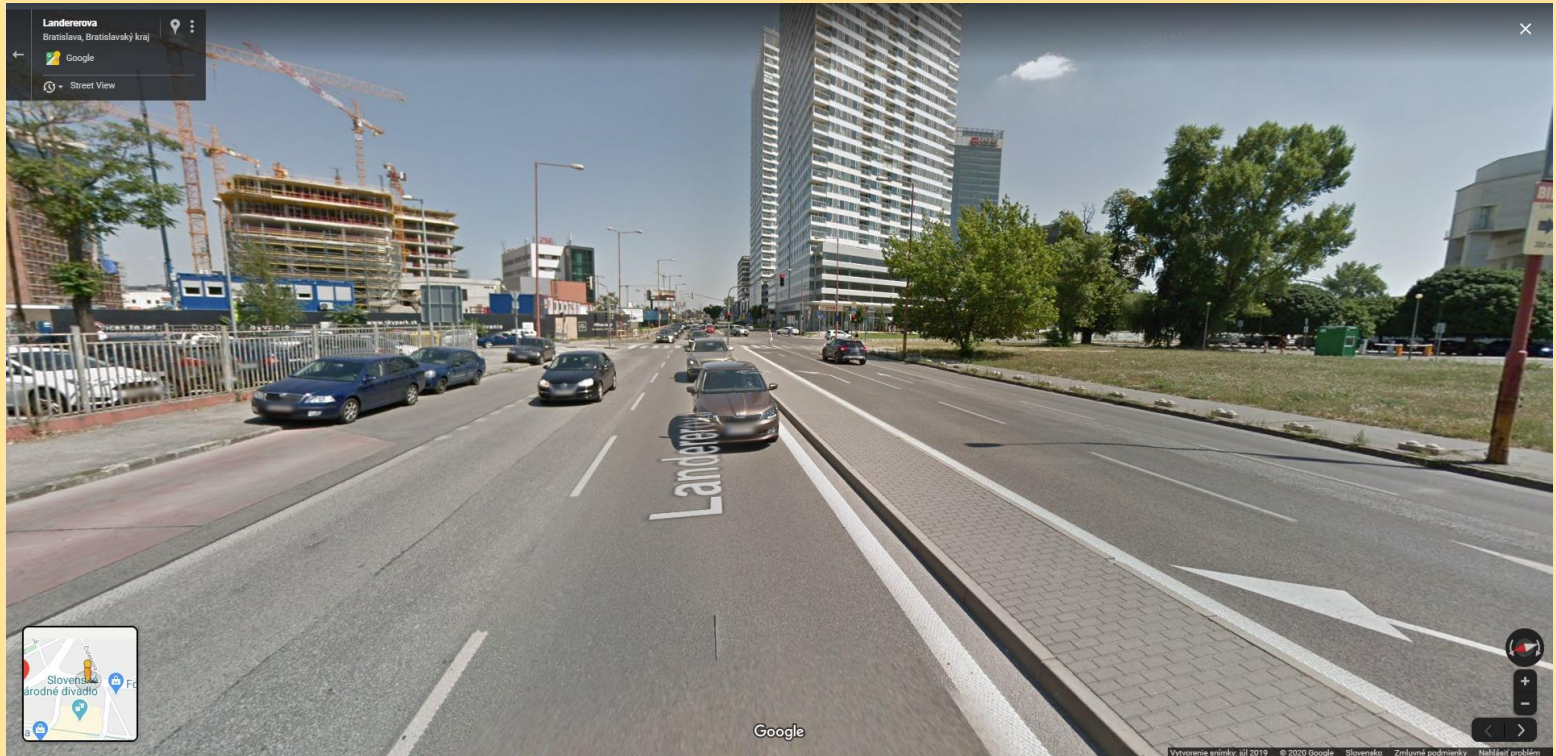
Landererova – situácia

- severný pás vo väčšine dĺžky Landererovej je vo vlastníctve mestskej akciovej spoločnosti METRO Bratislava, a.s.
- Bratislava vlastní aj niektoré pozemky južne od Landererovej
- možnosti rozšírenia ulice

Landererova – pohľad na východ

- nevyužitý stredový ostrovček = možnosť na rozšírenie ulice
- napravo pozemok vo vlastníctve štátu

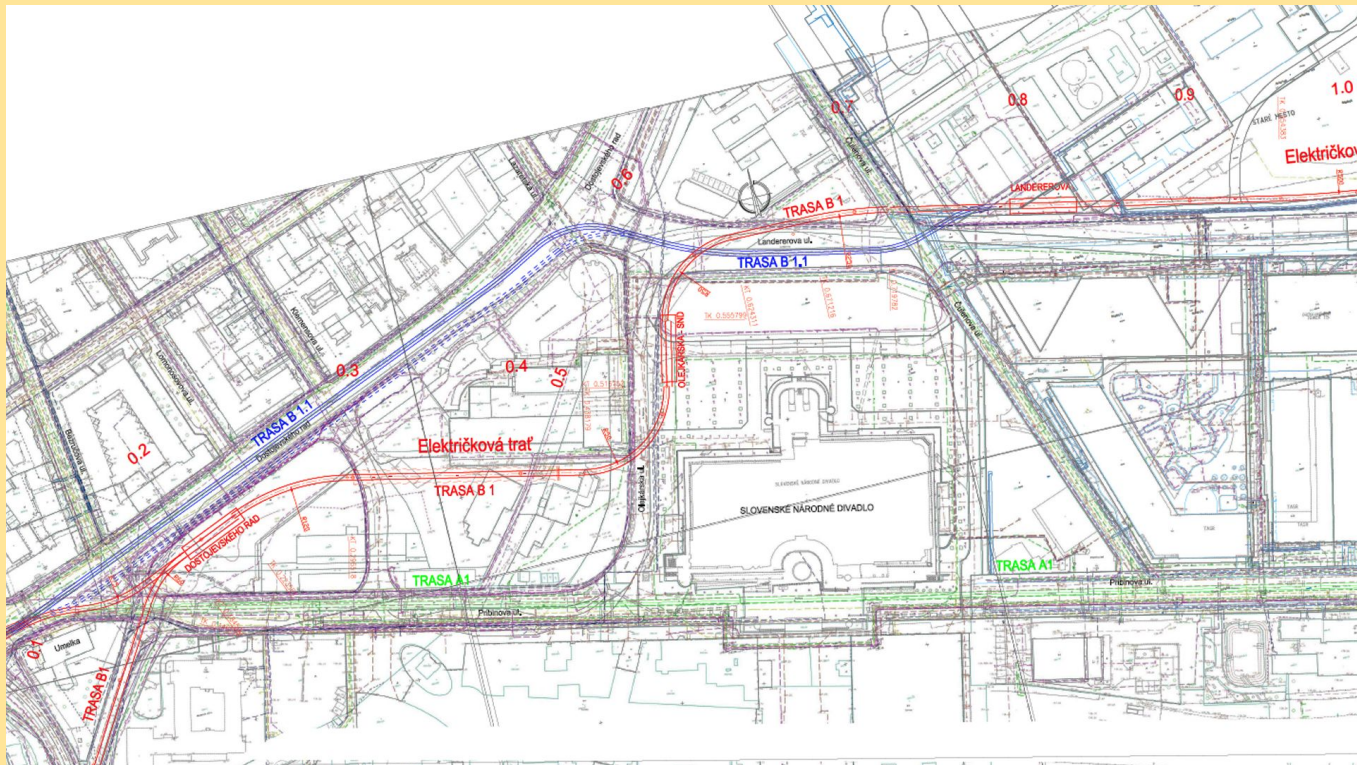
Landererova – pohľad na západ

- veľkorysý zelený pás = možnosť na rozšírenie ulice
- napravo pozemok patriaci METRO Bratislava, a.s.

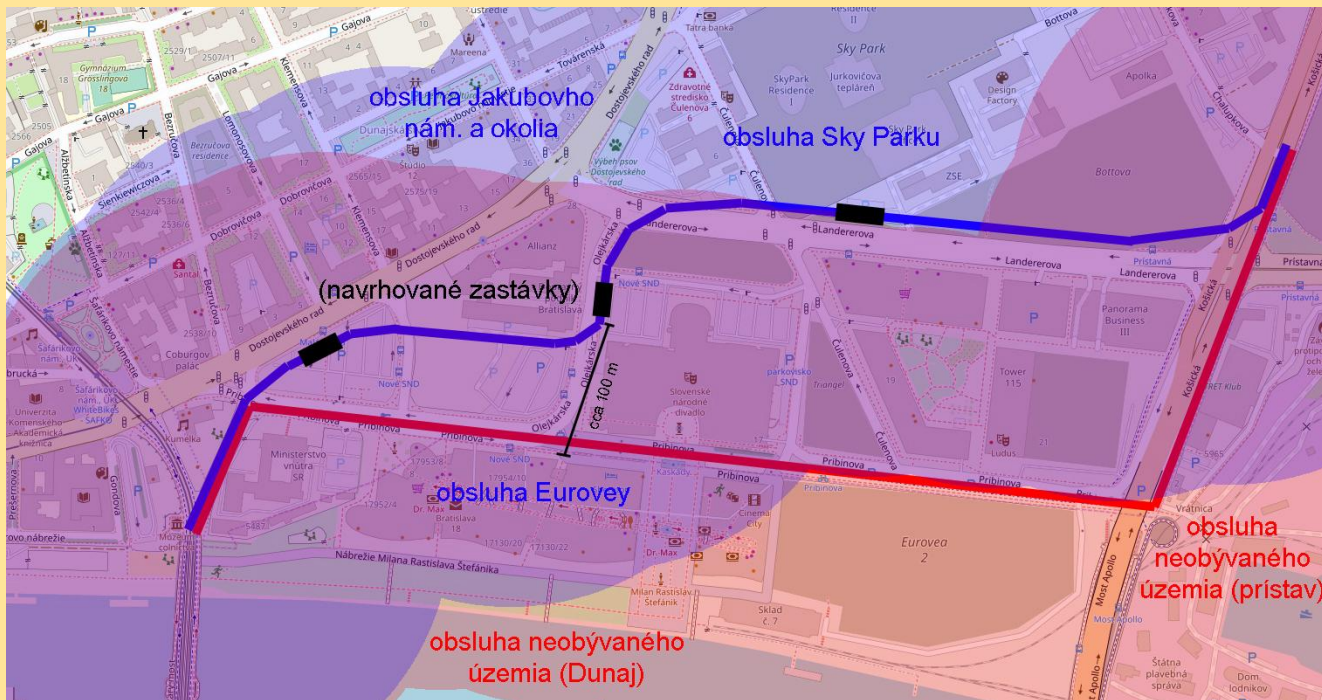
Navrhovaná trasa

- výrez z pripravovanej štúdie „Električková trať Starý most – Košická ul.“ (Ing. Igor Rymarenko a kolektív)

Navrhovaná trasa

- izochróny cca 200 m (polomer)
- nami navrhovaná trasa (modrá) obsluhuje územie efektívnejšie
- trasa pred SND obsluhuje aj neobývané územia

Porovnanie variantov - obslužnosť

var. Landererova

- ✓ obsluhuje SND
- ✓ obsluhuje Eurovea
- ✓ obsluhuje Panorama Towers
- ✓ obsluhuje SkyPark
- ✓ obsluhuje Jakubovo námestie a okolie

var. Pribinova

- ✗ zbytočne obsluhuje neobývané územia
- ✗ neobsluhuje SkyPark
- ✗ neobsluhuje Jakubovo námestie a okolie

Záver

- **možnosť pojazdovania trate autobusmi**
- **možnosť rozšírenia Landererovej ulice po jej krajoch i v jej strede**
- **výrazne väčšia obslužnosť Landererovej ulice vo vzťahu k vyššej koncentrácii výstavby**
- **marginálnosť vzdialenosti Eurovea od Landererovej ulice**

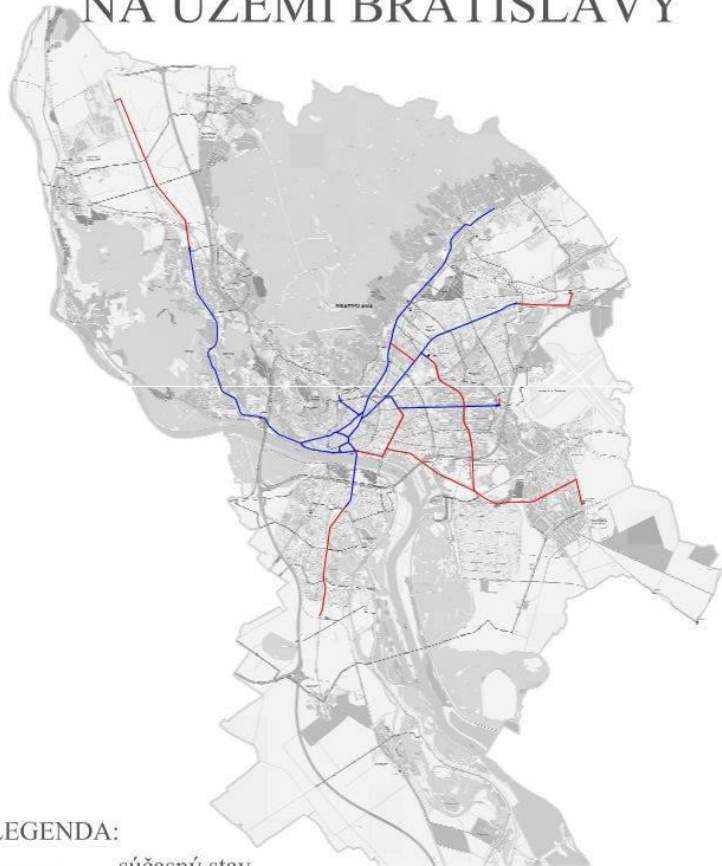
Ing. FEDOR ZVERKO

Pešia zóna medzi SND a Nábrežím M.R.Štefánika

- bezpečný priestor pre peších, ktorý nie je rušený dynamickou a statickou dopravou
- efektívne navrhnutá zóna, kde je obslužná doprava vedená po stranách a v suteréne

ELEKTRIČKOVÉ TRATE NA ÚZEMÍ BRATISLAVY

LEGENDA:

- súčasný stav
- výhľadový stav

- zavedením električky sa v danom priestore výrazne zvýši ohrozenie peších
- po predĺžení trate do Slovnaftu a Pod. Biskupíc sa počet spojov zvýši cca 3 násobne
- v správe *"Hodnotenie projektu novej električkovej trate v území Nív z hľadiska hodnoty za peniaze"* nebolo posudzované kritérium bezpečnosti chodcov
- umiestnenie električkovej trate do pešej zóny pred SND, prinesie výrazné zníženie bezpečnosti v tomto verejnom priestore

Mgr. ALEXANDRA KUSÁ, PhD.

generálna riaditeľka Slovenskej národnej galérie

**Otázky k trasovaniu električky
cez areál Slovenského národného divadla**

I. Architektúra areálu SND // z hľadiska histórie, teórie a autorstva architektúry

- preferovaný variant trasovania električky narúša intaktnosť areálu
- obmedzuje užívateľské a vlastnícke práva SND
- zasahuje do autorských práv autorov areálu

Areál SND bol už v architektonickej súťaži definovaný ako budova a zhromažďovací priestor.

Zhromažďovací priestor je integrálnou súčasťou projektu areálu, budova je tak koncipovaná ako stavba na námestí otvárajúcom sa k rieke.

Trasovanie električky bezprecedentne zasahuje do organizmu budovy SND, námestia aj nábrežia .

II. Funkcia kultúrnej inštitúcie vo verejnom priestore // z hľadiska pôsobenia kultúrnej inštitúcie v 21. storočí

Preferovaný variant trasovania električky je v rozpore s kultúrnou funkciou vo verejnom priestore.

- nezohľadňuje umelecké, kultúrne ani sociálno-spoločenské postavenie a nároky na kultúrnu inštitúciu v hlavnom meste európskej krajiny
- nezohľadňuje verejný záujem a ani poslanie SND
- zasahuje do realizácie výkonu umeleckého programu SND a antagonisticky vracia inštitúciu aj verejnosť späť do minulosti

Kultúrne inštitúcie sú kultivujúcim, živým verejným priestorom, ponúkajúcim celú plejádu programov a využitia. SND nie sú iba tri sály, ale aj komunikačné a rozptylové priestory vnútri a okolo. Vo verejnom a kultúrnom záujme je možné využívať nádvorie, vonkajšie schodiská a terasy.

III. Súvisiace širšie hodnotové témy, ktoré zatiaľ magistrát nezohľadnil

- **potreba kultivovať verejný priestor a riešiť viaceré aspekty mesta (nevytrhávať z kontextu a nezužovať na dopravný problém)**
- **potreba uchovať jedinú novú pešiu zónu v priamom spojení s Dunajom v priamej osi s novou budovou SND**
- **potreba ochrany najväčšej investície do verejnej kultúrnej stavby v ére Slovenskej republiky**
- **kultúrno-spoločenské hodnotové kritériá sú neporovnateľne významnejším faktorom pre kvalitu života v meste ako 60 sekúnd zisku dopravnej obslužnosti**

Záver

„Bratislava musí chcieť úprimne, nielen formálne, zapájať obyvateľov do plánovania a rozvoja mesta (...) Preto navrhujeme, aby boli komunity a ich lídri zaangažovaní do vytvárania a presadzovania mestských politík“.
(Matúš Vallo a kolektív, Plán Bratislava, 2018, s. 142-143)

Vedením mesta preferovaný variant trasovania električky, ktorý výrazne obmedzí voľný pohyb v pešej zóne situovanej pred novou budovou SND, nebol vytváraný v súlade s proklamovanými vyhláseniami o zaangažovaní komunít a ich lídrov do plánovania a rozvoja mesta.

ADRIAN RAJTER

muzikológ

Námestie EUROVEA je koncipované ako veľkorysý, moderný bezbariérový priestor medzi riekou Dunaj a novou budovou SND, miestom s bezpečným slobodným pohybom, areálom vhodným pre športové či kultúrne podujatia pod šírim nebom.

Toto všetko by električkovou traťou vedenou cez námestie značne a nezvratne utrpelo.

Navyše, vibrácie spôsobené prejazdom električiek, by mohli mať výrazný negatívny vplyv na prevádzku divadla.

Plán trasovania je predkladaný bez klúčovej štúdie

Presadzovanie trasovania električky v pešej zóne pred novým SND (Pribinova – Košická) sa deje bez vypracovanej štúdie o dynamických a vibračných účinkoch prejazdov električiek na novú budovu SND a dopady na umeleckú a technickú prevádzku v národnej kultúrnej inštitúcii.

Inými slovami, nebola predložená štúdia, ktorá by odborne relevantne prešetrila možné dynamické a vibračné účinky prejazdu električiek na budovu SND a poskytla tak objektívnu analýzu možných účinkov trasovania električiek priamo ponad podzemnými priestormi SND a na prevádzku samotného divadla.

Posudok dynamických a vibračných účinkov prejazdu kolajovej dopravy bolo potrebné realizovať na začiatku procesov plánovania, aby bolo zrejmé, aký bude mať trasovanie vplyv na budovu SND práve z hľadiska dynamických a vibračných účinkov na budovu SND.

Napriek absencii tohto kľúčového posudku vedenie mesta od septembra 2019 aktívne presadzuje jediný variant, ktorý však nemá náležite spracované otázky dynamických a vibračných účinkoch na budovu SND.

S problémom rušivých vibrácií je verejnosť konfrontovaná v Karlovej Vsi, kde na novovybudovanej trati vytvára prejazd električiek výrazný nízkofrekvenčný hluk a vibráciu.

Kto bude niesť zodpovednosť za prenášanie vibrácií na budovu SND podobne, ako sa to už deje v prípade historickej budovy SND, alebo aj sídla Slovenskej filharmónie - Reduty?

Ministerstvo kultúry má bohaté negatívne skúsenosti s riešením problematiky električkovej trate pri rekonštrukcii Reduty, sídla Slovenskej filharmónie. Ani použitím najmodernejších materiálov a technológií pri rekonštrukcii uvedenej budovy, či rekonštrukciou kolajovej trate sa nepodarilo úplne zabezpečiť odhlučnenie a eliminovanie vibrácií. Električková trať by spôsobila mnohé prevádzkové problémy SND pri uvádzaní predstavení, pri realizácii vonkajších projektov, partnerských spoluprác ako aj problémy s bezpečnosťou na pešej zóne či k prístupu k pokladniciam SND.

Trať je navrhovaná v tesnej blízkosti budovy a jej hracích priestorov, na ktoré sa stanovujú prísne normy a mimoriadne nároky na úroveň hladiny hluku. Na základe skúseností z historickej budovy SND, ako aj budovy Slovenskej filharmónie v centre Starého mesta či iných divadiel, pri ktorých sú trate aktívne využívané na základe ich predchádzajúceho používania (trate neboli vytvorené v súčasnosti), vieme posúdiť nežiaduce vplyvy na umeleckú tvorbu i napriek nedávnym rekonštrukciám a použitiu nových technológií. V budovách je počuť hluk a cítiť otrasy od okoloidúcich súprav ako aj zo samotnej kolajovej trate. Podobné problémy má aj mesto Praha v okolí Národného divadla.

05.12.2017

Stanovisko Ministerstva kultúry k návrhu na vydanie osvedčenia o významnej investícii pre spoločnosť J & T REAL ESTATE, a. s.
LP/2017/874

Inšpirácia zo zahraničia: rekonštrukcia budovy Musikverein vo Viedni v roku 2004 bola sprevádzaná aj vybudovaním štyroch nových podzemných sál.

V súvislosti s realizáciou projektu bola detailne skúmaná problematika vibrácií prenášaných do jednotlivých koncertných siení, čo nakoniec viedlo k stanoveniu takého trasovania podzemnej dráhy, ktorá nenarúša priebeh koncertov a predstavení.

Vyhňime sa pseudoargumentom o električke pri milánskej La Scala, či pred Viedenskou štátnou operou - historické i faktické kontexty sú neporovnateľné.

Záver

Architektonicko-urbanistický zámer jasne definuje umeleckú, kultúrnu a sociálno-spoločenskú funkciu verejného priestoru medzi budovou národnej umeleckej inštitúcie SND a prilahlým námestím.

Dáta o dopravnej obslužnosti nemôžu byť určujúcim faktorom tam, kde majú určujúcu funkciu kultúrno-spoločenské hodnotové kritériá.

Realizácia trasovania električky pred novou budovou SND by bola víťazstvom záujmových skupín nad kultúrou a to priamo pred bránami vrcholnej národnej kultúrnej inštitúcie.

doc. Ing. arch. JARMILA HÚSENICOVÁ, PhD.

Katedra architektúry STU (SvF) - vedúca katedry

Ignorovaný urbanizmus

URBANIZMUS ako vedný odbor i praktická činnosť a zaoberá predovšetkým riešením technických a umeleckých výtvarno-estetických architektonických problémov, pričom vychádza z progresívnych poznatkov spoločenských a prírodných vied.

Prečo je Paríž šarmantný, Praha krásna a Viedeň úžasná?

Zóna Pribinova

**V roku 2004 bola schválená Urbanistická štúdia zóny Pribinova - juh.
Bol navrhnutý peší bulvár Pribinova - nových 150 stromov na vysadenie.
Cieľom štúdie bolo hmotovo-priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia
s jasným kreovaním 3D regulácie v predmetnej zóne.**

Doprava je v štúdii navrhnutá v zmysle Generelu dopravy.

Zóna Pribinova

Chýbajú rozvojové scenáre - **vízia** (na 40-50 rokov) a **stratégia** (na 15-20 rokov) rozvoja Bratislavy, neoliberálna ekonomika nepodporuje reguláciu. Chýba ďalšia územná príprava.

Zimný prístav je urbanisticky nepripravený, absentuje jasné zadanie. Nie je využívaná Dlhodobá vízia slovenskej spoločnosti 2008 - 2030 (Šikula , M. a kol. 2008).

Eurovea a SND

Eurovea sa skladá z 3 etáp výstavby, zrealizovaná je zatiaľ iba 1. etapa.

Zóna Pribinova je teda nedokončená a funkčná iba čiastočne.

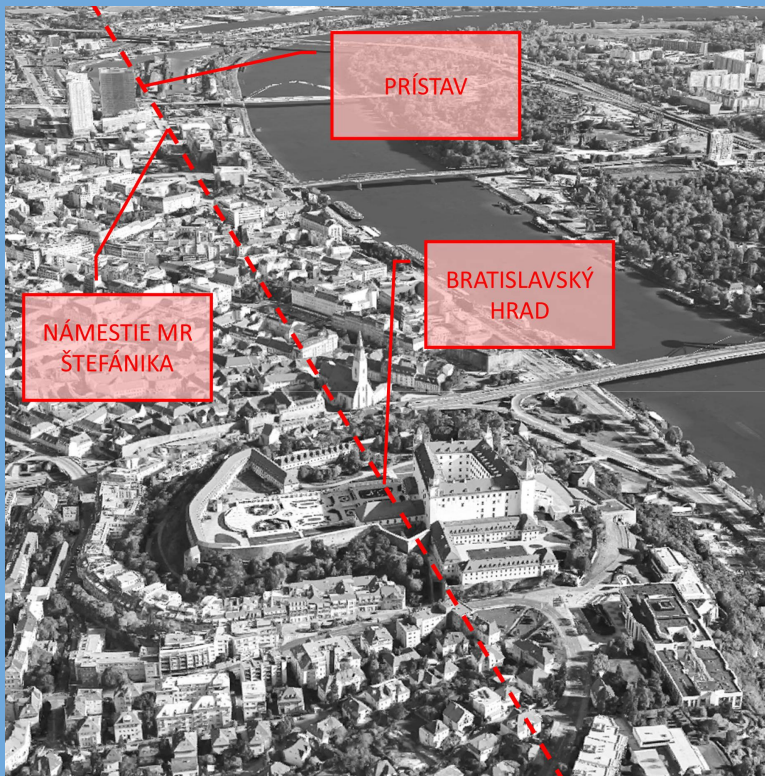
Eurovea je najväčšia investícia v Bratislave a vyžaduje si citlivé zmeny v územnom pláne.

Predivadelný priestor s novostavbou SND v nadväznosti na námestie a nábrežnú promenádu poskytuje verejnosti neobyčajne kvalitný a vzácny verejný priestor.

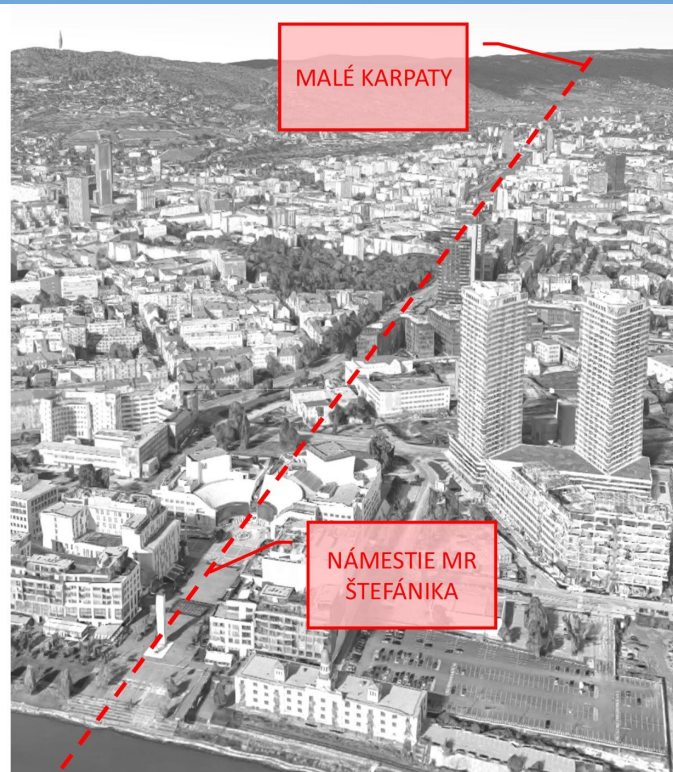
Ide o jediné nové moderné námestie v Bratislave za posledných 30 rokov.

Hlavné urbanizačné kompozičné osi Námestia Milana Rastislava Štefánika a bulváru Pribinova

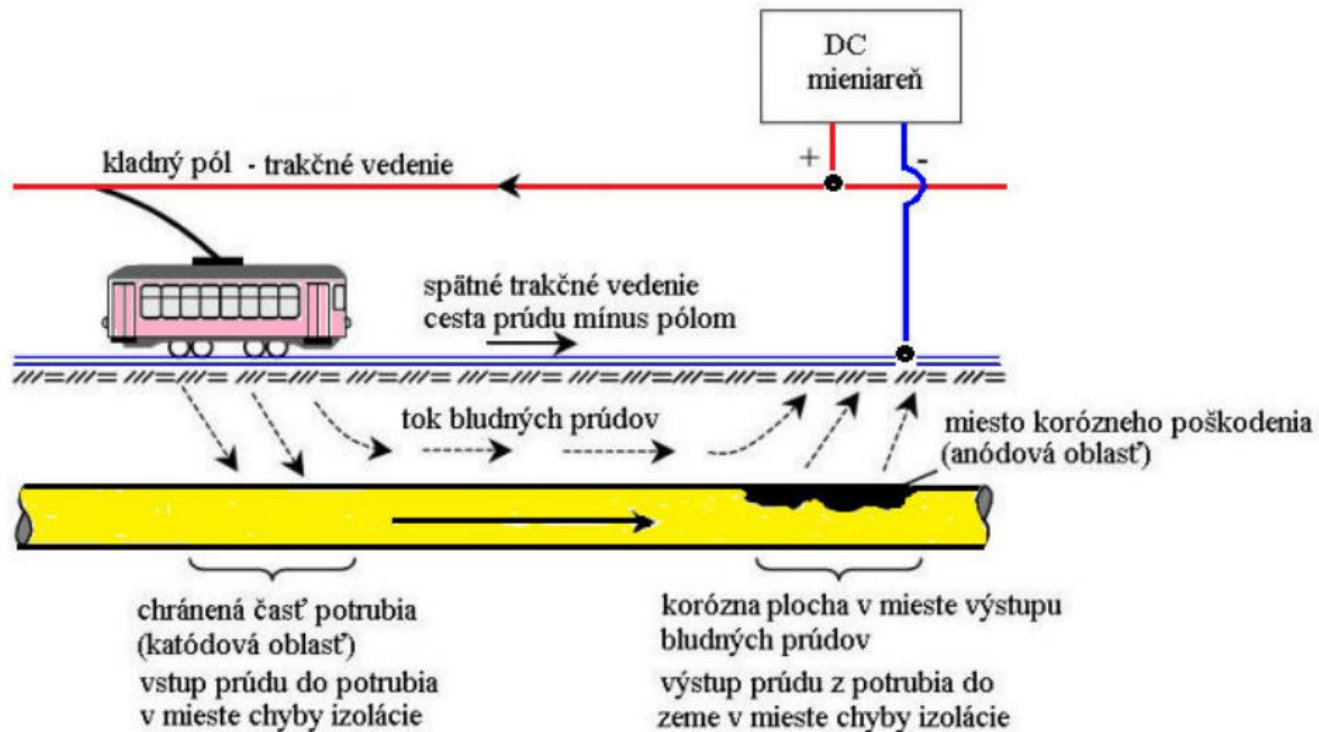

Hlavné urbanizačné kompozičné osi Námestia Milana Rastislava Štefánika a bulváru Pribinova

Obr.2 Princíp pôsobenia bludného prúdu na plynové potrubie v zemi

Pôvodcom bludných prúdov nebezpečných hodnôt sú najčastejšie koľajová jednosmerná trakcia, ktorá má nepriaznivý dopad hlavne na blízke inžinierske siete nachádzajúce sa pod povrchom.

Hľadajme spoločne v diskusii s odbornou verejnosťou seriózne riešenia pre Euroveu i pre Bratislavu.

Trasovanie električky rovno popred fasádu Slovenského národného divadla a priamo ponad jeho podzemné podlažie v zóne Pribinova je nesprávnym, invazívnym a urbanisticky škodlivým riešením.

PhDr. Patrik GULDAN

odborný radca | Odbor národných kultúrnych pamiatok a pamiatkových území

Územie hodné osobitného zreteľa

Na fotografii je zachytený osový západný pohľad Pribinovou ulicou. Hodnotami pohľadu sú významné dominanty mesta s ich obsahom, ktorý v tomto pohľade reprezentujú:

1. Národná kultúrna pamiatka **Hrad Bratislava**

2. Národná kultúrna pamiatka **Dóm sv. Martina**

Na fotografii je fragment veže katedrálneho chrámu, ktorý je zároveň hlavným farským kostolom Bratislavy

3. **Architektúra budovy vysokej školy**, ktorá je najvýznamnejšou univerzitnou vzdelávacou inštitúciou Slovenska - Univerzity Komenského s pracoviskami Filozofickej a Právnickej fakulty i Rektorátom univerzity

Identifikované hodnoty tohto pohľadu majú byť dôvodom hodným osobitného zreteľa pre zástupcov štátnej a verejnej správy, ktorí o zachovaní resp. zrušení tohto pohľadu budú v súvislosti s posudzovaním investičných zámerov - vrátane trasovania električky pred novým SND - v tomto území rozhodovať.

Na základe pripravovaného návrhu na vyhlásenie ochranného pásma národných kultúrnych pamiatok (NKP) je možné predpokladať, že uvedený pohľad bude patriť medzi jedným z chránených pohľadov.

Zákon č. 49/2002 Z.z. Zákon o ochrane pamiatkového fondu

§ 18 Vyhlásovanie ochranného pásma (1) Ochranné pásmo je územie vymedzené na ochranu a usmernený rozvoj prostredia alebo okolia nehnuteľnej kultúrnej pamiatky, pamiatkovej rezervácie alebo pamiatkovej zóny.

ANTON POPOVIČ

hudobník, aktivista

Plán trasovania električky pred SND bez participácie verejnosti

Plán trasovania električky priamo v pešej zóne pred novým SND bol spracovaný a zverejnený bez participácie verejnosti. Pri plánovaní zásahu tak zásadnému zásahu do verejného priestoru významnej kvality musí byť názor verejnosti, zvlášť odbornej verejnosti zohľadnený.

Uznesenie MZ hl. mesta SR Bratislava č 440/2016 pod názvom *Pravidlá participácie verejnosti pri príprave strategických a koncepčných dokumentov rozvoja mesta a na územnoplánovacích procesoch hlavného mesta SR Bratislavy* uvádza, že verejnosť má byť včas informovaná a aktívne zapojená do tvorby dôležitých dokumentov mesta.

V úvodných etapách návrhov zásadných zmien má mesto vyčleniť dostatočný čas na poskytnutie informácií verejnosti.

Základným kritériom participatívneho procesu je včasné zapojenie verejnosti, spoločné schválenie plánu participácie, otvorená a férová komunikácia.

Plán trasovania električky pred SND bez participácie verejnosti

Z Uznesenia MZ hl. mesta SR Bratislava č.440/2016 vyplýva, že najprv má v rámci status quo prebehnúť participácia verejnosti a následná implementácia jej záverov do rozhodovacích procesov. Zo strany vedenia mesta doteraz spustený riadny proces participácie verejnosti ani vypracovaný Plán participácie.

Skutočnosť, že k participácii verejnosti nedošlo včas, potvrdzovalo aj vyjadrenie primátora na diskusii s verejnosťou k téme električka pred novým SND v decembri 2019, na ktorej označil toto stretnutie ako dlh mesta voči verejnosti.

Na tomto stretnutí došlo na základe iniciatívy prítomných predstaviteľov odbornej verejnosti k požiadavke zriadiť pracovnú skupinu k sporným otázkam návrhu trasovania električky cez pešiu zónu Pribinova.

Plán trasovania električky pred SND bez participácie verejnosti

V januári roku 2020 došlo na spoločnom rokovaní medzi vedením mesta a podporovateľmi Výzvy za zachovanie pešej zóny medzi SND a Nábrežím M.R. Štefánika k dohode, že najprv prebehne seminár k otázkam trasovania električky pred novým SND a následne bude vytvorená pracovná skupina, ktorá nadviaže na výstupy zo seminára.

Semináre sa pre náročnosť a rozsiahlosť témy napokon uskutočnili dva - 2.6. a 22.6.2020. Obidva semináre preukázali množstvo nezodpovedaných otázok zo strany vedenia mesta voči námietkam a výhradám prítomných odborníkov a odborníčok k problematike trasovania električky popred novú budovu SND.

Na seminároch boli prítomní aj ministerka kultúry Natália Milanová, minister životného prostredia Ján Budaj a minister dopravy Andrej Doležal. Účasť médií bola zo strany magistrátu vylúčená.

Po semináre 22.6.2020 došlo zo strany magistrátu k prerušeniu komunikácie s podporovateľmi Výzvy za zachovanie pešej zóny medzi SND a Nábrežím M.R. Štefánika.

Plán trasovania električky pred SND bez participácie verejnosti

Magistrát mesta Bratislava presadzuje v procesoch zmien a doplnkov Územného plánu trasovanie električky v pešej zóne pred novým SND (Pribinova) – Košická) bez náležitej participácie odbornej verejnosti na základe Uznesenia MZ hl. mesta SR Bratislava č. 440/2016 pod názvom *Pravidlá participácie verejnosti pri príprave strategických a koncepcných dokumentov rozvoja mesta a na územno plánovacích procesoch hlavného mesta SR Bratislavy* ako aj podľa dokumentu *Pravidlá zapájania verejnosti do tvorby verejných politík*.

Pravidlá zapájania verejnosti do tvorby verejných politík

“Pri rozhodovaní o verejných veciach je žiaduce, aby tí, ktorí majú moc na politické rozhodnutia, tieto proaktívne zdôvodňovali verejnosti, vysvetľovali svoje východiská, mechanizmy pôsobenia zmeny a sledované ciele. Keďže hodnoty a záujmy rôznych častí politickej reprezentácie, rovnako ako záujmy rôznych častí populácie, sú neraz protichodné, cieľom deliberatívnej praxe nie je dosiahnuť konsenzus (zhodu) na úrovni hodnôt, ale porozumenie tejto rôznorodosti východiskových princípov a hľadanie recipročne prijateľných praktických aktivít (politík), ktoré vystihujú spoločné záujmy aktérov vo verejnom priestore.”

Uznesenie MZ hl. mesta SR Bratislava č 440/2016

Pravidlá participácie verejnosti pri príprave strategických a koncepcných dokumentov rozvoja mesta a na územnoplánovacích procesoch hlavného mesta SR Bratislavy

Aktívne zapojenie **do tvorby** dôležitých dokumentov mesta už v úvodných etapách, zapojenie do procesu obstarávania strategických dokumentov mesta, ktoré majú zásadný vplyv na rozvoj mesta, sú rovnako dôležité ako poskytovanie včasných informácií a vedenie diskusií o konkrétnych investičných zámeroch, ktoré menia mestské prostredie, verejný či obytný priestor alebo majú vplyv na celé mesto či mestskú časť. Tieto pravidlá platia pre prácu samosprávy a primerane pre prácu všetkých organizácií zriadených alebo financovaných hlavným mestom.
(Uznesenie MZ hl. mesta SR Bratislava č 440/2016, str.5)

Hlavné mesto SR Bratislava si dáva za cieľ uplatňovať a dodržiavať nasledovné všeobecné pravidlá participácie verejnosti na plánovacích, prípadne rozhodovacích procesoch, nad rámec stanovený platnou legislatívou:

1. **Aktivita:** Mesto bude aktívne pristupovať k zapájaniu verejnosti do plánovacích procesov.

2. **Dobrá vôľa a implementácia:** Mesto bude zapájať verejnosť do procesov (do riešenia problémov), kde chce výsledky reálne použiť a dohodnuté spoločné závery bude realizovať.

(...)

Participácia verejnosti na veciach verejných je nevyhnutnou súčasťou práce úspešnej samosprávy. Transparentnosť prípravy dôležitých rozvojových, koncepčných a strategických dokumentov a územnoplánovacích procesov, potreba včasnej informovanosti a vypočutia sú dnes základné požiadavky občanov. Patrí k nim aj ich aktívne zapojenie do tvorby dôležitých dokumentov mesta, zapojenie do procesu obstarávania strategických dokumentov mesta, ktoré majú zásadný vplyv na rozvoj mesta.

Rovnako dôležité je aj poskytovanie včasných informácií a vedenie diskusií o konkrétnych investičných zámeroch, ktoré menia obytné prostredie alebo majú dokonca vplyv na celé mesto, či mestskú časť.

(Uznesenie MZ hl. mesta SR Bratislava č 440/2016, Dôvodová správa)

Je potrebné systematicky zapájať obyvateľov do tvorby dôležitých (strategických) dokumentov mesta vrátane územnoplánovacej dokumentácie, ako aj včas poskytovať informácie a viesť diskusie o dôležitých investičných zámeroch.
(Uznesenie MZ hl. mesta SR Bratislava č 440/2016, Dôvodová správa)

Z Uznesenia MZ hl. mesta SR Bratislava č 440/2016 pod názvom Pravidlá participácie verejnosti pri príprave strategických a koncepčných dokumentov rozvoja mesta a na územnoplánovacích procesoch hlavného mesta SR Bratislavy je zrejmé, že verejnosť má byť včas informovaná a aktívne zapojená do tvorby dôležitých dokumentov mesta, už v úvodných etapách návrhov zásadných zmien má mesto vyčleniť dostatočný čas na poskytnutie informácií verejnosti.

Základným kritériom participatívneho procesu je včasné zapojenie verejnosti, spoločné schválenie plánu participácie, otvorená a férová komunikácia. Z Uznesenia MZ hl. mesta SR Bratislava č.440/2016 vyplýva, že najprv má v rámci status quo prebehnúť participácia verejnosti a následná implementácia jej záverov do rozhodovacích procesov.

„Bratislava musí chcieť úprimne, nielen formálne, zapájať obyvateľov do plánovania a rozvoja mesta (...) Preto navrhujeme, aby boli komunity a ich lídri zaangažovaní do vytvárania a presadzovania mestských politík“.

(Matúš Vallo a kolektív, Plán Bratislava, 2018, s. 142-143)

M. Vallo sa v publikácii Plán Bratislava, kapitola Komunikácia a vzťah k mestu zaviazal *„podporovať participáciu obyvateľov ako súčasť tvorby všetkých mestských politík a rozvojových plánov“.*

Záver

Priestor pred novým SND je unikátny spoločenský priestor vysokej hodnoty - prepojenie erbovej národnej kultúrnej inštitúcie SND, prilahlým námestím a riekou. Tento priestor vznikol prostredníctvom významných štátnych investícií na základe verejnej architektonicko-urbanistickej súťaže.

Ide o jedinečný, mestotvorný a dopravne bezkolízny verejný priestor, ktorý nemá v hlavnom meste obdobu. Tento vzácny verejný priestor má vo väzbe na monument M. R. Štefánika celoštátny kultúrno spoločenský význam.

Dopravná obslužnosť, ktorá spôsobí zásadné narušenie hodnôt tohto verejného priestoru nemôže byť určujúcim faktorom tam, kde majú určujúcu funkciu kultúrno-spoločenské hodnotové kritériá.

Električková trať priamo pred budovou nového SND by priniesla nežiaduci hluk a vibrácie. Skúsenosti preukazujú, že ani použitím najmodernejších materiálov a technológií pri úprave koľajovej trate sa nepodarilo zabezpečiť odhlučnenie a eliminovanie vibrácií pred budovou SF, či historickou budovou SND.

Záver

Pešia zóna medzi priečelím SND a Nábrežím M. R. Štefánika je neoddeliteľnou súčasťou tohto verejného priestoru a tvorí **bezpečnú, dopravne bezkolíznu zónu**. Práve vylúčenie dopravy v tejto pešej zóne je kľúčovým benefitom tohto výnimočného priestoru.

Nová budova SND a verejný priestor pešej zóny na pozemkoch pred SND bol postavený vo verejnom záujme na základe urbanisticko architektonického projektu, ktorý je **autorským dielom**.

Architektonicko-urbanistický zámer **jasne definuje kultúrnu a sociálno-spoločenskú funkciu verejného priestoru** medzi budovou národnej umeleckej inštitúcie SND a príľahlým námestím.

Je potrebné rešpektovať hodnoty tohto významného verejného priestoru.

